

מעלת החזרה על הנלמד באמצעות "ושננתם"

חז"ל למדונו שהצלחה בלימוד תלויה במספר גורמים, כפי שהובא בגמ' (תענית ח"א) "ריש לקיש אמר: אם ראית תלמיד שלמדו קשה עליו כברזל, בשביל משנתו שאינה סדורה עליו... מאי תקנתיה? ירבה בישיבה", ופירש רש"י "שקשה הוא לו מרוב קושיות, בשביל משנתו שאינה סדורה לו ואינו זוכר מה כתיב בה... [נתקנה לך היא] **שיסדירו** בני הישיבה משנתם". ועוד בגמ' (קידושין ל"א) "**ושננתם** - שיהו דברי תורה מחודדים בפיך, שאם ישאל לך אדם דבר, אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד". וחשיבות גדולה לחזרה על לימודו, שכן "לימוד ללא חזרה - כזריעה ללא קצירה" (סנהדרין צ"ט/א), "ואינו דומה שונה פרקו [החוזר על לימודו] 100 פעמים לשונה פרקו 101 [פעמים]" (חגיגה ט"ב).¹ וע"י כך יוכל לזכות ל"אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" (בבא בתרא י"ב וע"ש במהרש"א לגבי מעלת כתיבת הנלמד). ושמעתי שהגר"ע יוסף אמר: "כל מה שאני **זוכר**, זה בזכות מה שאני **חוזר**".

ברם לא מעט מהלומדים יש להם **אכזבה** הנובעת משכחת הלימוד וזאת בשל ריבוי הפרטים ו"תפסת מרובה - לא תפסת, תפסת מועט - תפסת" (יומא פ"א), ופעמים שהלומד אינו מוצא את ידיו ואת רגליו, ועל כן **חשוב** ובפרט בלימוד ההלכה (שיש בו ריבוי של פרטים) **להתמקד בעיקרי הדברים**, כעין מה שאמרו חז"ל "לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה" (פסחים ג"ב), וידועה המליצה על הפסוק "ויאמר [בועז] **לקוצרים** ה' עמכם" (רות ב,ד) לאמור מי שיודע **לקצר ולהתמקד בעיקר** - ה' עמו.

בס"ד זכו ספרי "עיקרי השולחן" לעלות על שולחנם של מלכים "ומאן מלכי רבנן", וזכינו לשמוע מלומדים רבים בארץ ובעולם, על התועלת הגדולה שהייתה להם כשנעזרו בספרי "עיקרי השולחן", ועל הצלחתם לזכור סעיפים רבים וסוגיות סבוכות ולהיבחן על לימודם, מכיון שתלמודם היה בידם.

כמובן, אין הדבר מהווה תחליף ללימוד היסודי - מהמקורות בגמ', ראשונים, אחרונים, טור, ב"י, שו"ע וכו' [לפי ההדרכה המופיעה בתחילת הספר בחלק "מבואות לטור ולב"י"]. רק לאחר הלימוד היסודי יש להיעזר ב"עיקרי השולחן" [שבו סוכם כל סעיף בצורה מסודרת ומפורטת], ואח"כ לחזור על לימודו בעזרת "**ושננתם**" - ובו התמצית העיקרית של כל סעיף. ולהלן מספר עצות שיוכלו להועיל מאוד ללומדים ובפרט לאלו שרוצים להיבחן על לימודם.

הדרך

א. תחילה חזרה על נושאי הסעיפים [המובאים בתחילת הספר], ואח"כ חזרה באמצעות "**ושננתם**" - ובו הנושאים העיקריים והמשניים ודינם, המהווים את התמצית העיקרית של כל סעיף.
 ב. על סיכום זה כדאי לחזור בעל פה, כל יום, לפחות בשבועיים הסמוכים ללימוד הראשונה. אין חזרה זו צריכה לעכב את ההתקדמות בלימוד, מכיון שחזרה זו צריכה לקחת עד רבע שעה.
 ג. החזרות יעשו בקול (עירובין ג"ב) ובחברותא ולסירוגין.²
 ד. רצוי שכל חברותא יקבעו לעצמם תוכנית לימוד ותוכנית לחזרות.³

דוגמאות להצלחת הלומדים - בזכות החזרות ב"עיקרי השולחן"

- א. שינון בעל פה של נושאי הסעיף 'הל' איסור והיתר [מליחה, בב"ח, תערוכות] - ב-10 דקות בלבד.
- ב. שינון בעל פה של הל' מליחה [במתכונת של "ושננתם"] - בשעה ורבע.
- ג. חזרה על הל' נדה [לרבות כל הסי' קפ"ג, במתכונת המפורטת של "עיקרי השולחן"] - ב-14 שעות - הכוונה ללומד אשר הכין תוכנית חזרות על לימודו, והספיק 30 עמ' תוך שעה, ותוך 14 שעות הקיף 420 עמודים, וב"ה הצליח ונבחן על כל לימודו.
- ד. חזרה על כל הלכות נדה [במתכונת של "ושננתם"], ב-20 דקות בלבד.
- ה. כ-5 פעמים נכשל במבחן "יורה יורה" - אך בפעם השישית הצליח בזכות לימוד "עיקרי השולחן".⁴
- ו. שינון בעל פה של 100 נושאי סימנים, בעזרת נוטריקונים המקלים על הזיכרון.⁴

נמצא שבדרך לימוד זו יוכלו הלומדים: לשנן היטב, לזכור ולהיבחן על הנלמד, וב"ה יקוימו בהם דברי חז"ל: "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" (ב"ב ג"ב).

¹ וראה ביאור נפלא לך בספר כתר ראש לרבי חיים מוולוז'ין, סימן נו בהערות ס"ק לו (מודפס בסידור אשי ישראל).

² יש יתרון עצום לחזרות שנעשות בחברותא, מכיון שכל אחד בודק את חברו. ולכן יקפידו לעשות את החזרה לסירוגין, פעם זה ופעם זה.

³ ככלומר כמה זמן מוקדש להתקדמות וכמה זמן לחזרה על מה שנלמד לפני כחודש חודשיים וכן הלאה כמסופר על ר' חייא בר אבא שהיה חוזר על

תלמודו כל 30 יום (ברכות לח"ג). והשו"ע כתב בהקדמתו לאו"ח שמטרת חיבורו, כדי שיחזרו על השו"ע כל 30 יום.

⁴ המחשה לך - ראה בהקדמה לספר זה.

עיקרי השולחן

אבן העזר

הלכות קידושין, חופה, כתובות, גיטין

סימן כ"ו - שלא לקדש בביאה, ואיסור ביאה על הפנויה, ובו ד' סעיפים

סע' א' - אין האשה מתקדשת בביאת זנות:

א. אין האשה נחשבת כאשת איש - אא"כ נתקדשה בכסף, שטר או ביאה (כדלקמן בסע' ד) ובנוכחות עדים, אך כל שבא עליה דרך זנות שלא לשם קידושין - אינו כלום, ואף אם בא עליה לשם אישות בינו לבינה נכיון שלא היו עדים בדבר, אינה נחשבת לאשתו, אלא אדרבה כופין להוציאה.

ב. פילגש - המייחד לו אשה וטובלת בלא קידושין:

י"א (ראב"ד) - מותר, וזו פילגש האמורה בתורה שמותרת אף להדיוט.
י"א (רמב"ם) - אסור ולוקין על כך, [דלשיטתו מה שהתירו פילגש זה דוקא למלך ולא להדיוט].

ג. גוי שנשא גויה, משומד שנשא משומדת בנימוסיהם ונתגיירו:

לרמ"א - אין כאן חשש קידושין כלל ומותרת לצאת ממנו בלא גט.

אך באחרונים - אף בנישא בנימוסיהם מ"מ יש ב' מקרים שצריכה גט:

א. כל שדרו יחד אחר שנתגיירו (פת"ש ב).

ב. אנוסים - אם ידוע שהיו שומרים מצוות בצינעא, אמרינן שנתכוון לקדשה בביאה, והרי התייחדו בפני

הרבה אנוסים לשם נישואין, וצריכה ממנו גט (ח"מ ח).

סע' ב' - הכניס אשה לחופה [בלא לקדשה תחילה בכסף, שטר או ביאה] - האם מתקדשת בכך?

שו"ע סתם (כרבא ורוה"פ) - אינה מתקדשת בכך.

שו"ע י"א (כרבנו חננאל שחשש לרב הונא) - היא ספק מקודשת [וצריכה גט מספק].

סע' ג' - משנתקדשה אף שלא נישאה - נחשבת כאשת איש, לחייב הבא עליה [מיתת ביי"ד], וצריכה גט להתירה לשוק

(רמב"ם).

סע' ד - מהם הדרכים שהאשה מתקדשת בהם?

מהתורה - האשה מתקדשת בג' דרכים בכסף, שטר ובביאה (משנה ריש קידושין).

אבל חכמים - אסרו לקדש בביאה משום פריצות, ואף מלקין על כך. (ועיי"ש שני' האם רב היה מלקה על עוד דברים).

נוטריקונים לנושאי הסע' בסי' כו - כסף ולא בביאה

א - אינה נחשבת אשת איש, אלא אם התקדשה כראוי [בא' מג' דרכים], ולא בביאת זנות, ב - בחופה, נכנסה לחופה ולא

התקדשה - מח' אם מקודשת, ג - גט, משנתקדשה - צריכה גט להתירה, ד - דרבנן אסרו לקדש בביאה.